

Didache nam dakle krasno prikazuje život pracrkvenih općina pri koncu prvog stoljeća, kako se jedinsteno razvija iz gorušičnog zrnca do one bujne klice, kojoj se divimio već početkom drugog stoljeća u poslanicama sv. mučenika Ignacija. Kao spojni ud između evanđelja i spisa apostolskih otaca taj je spis upravo neprocjenice vrijednosti. Stoga je F. Mourret sav spis u nepokraćenom prijevodu uvrstio u I. svezak svoje »Histoire generale de l'Eglise«. Cijenimo i mi to blago dugo zakopano!

I. P. Bock D. I.

Boljševizam u Mehiku.

1. Položaj.

Stanislav Petrovski je bio dulje vremena zastupnik boljševističke Rusije u Mehiku. Sada ga je zamijenila u tom svojstvu Aleksandra Collontain. Petrovski je izjavio o svom radu u Mehiku ovo: »Mehikanska je vlada u pitanju vjere sasna pošla za sovjetskom vladom«. Dalje je kazao, kako je predao komori zastupnika kazneni zakonik ruske države, te kako postoji solidarnost između ovih dviju vlada (Cfr. *Civiltà cattolica* 1926., str. 470).

Što hoće mehikanski boljševizam? Da uništi u Mehiku katoličku Crkvu. Krv katolička ondje već teče; era je katoličkih mučenika nastupila i sjajni primjeri, što ih mehikanski katolici pružaju, ne zaostaju za onima prvih kršćanskih vjekova. To je uistinu »la era de los mártires«; dakle najljepša stranica mehikanske Crkve.

Kako je došlo do tog progona? kako se tu katolike progoni? Naša je sveta dužnost, da o tome izvjestimo svoje čitatelje.

1. Mehikanski mestize ne će da bude Indijanac, a pristupa nema u španjolske kreole, jer kreol smatra mulate nešto nižim od sebe, kao što to čini i mulat prema čistom Indio. Kreol oponaša Evropejce, ali badava i bez uspjeha. Španjolci su propali za građanskih ratova, a kreoli preuzeše njihove predaje; mestizi govore o svojoj narodno-mehikanskoj kulturi i ne haju za evropejsku. Ovakav je Mehiko bez kritike primio socijalističke ideje i on je barometar evropejskih gospodarskih i idejnih borba. Mehiko je uopće ovih zadnjih 100 godina klastična zemlja revolucijonarne romantike. Nigdje na zemlji nema toliko zločina kao u Mehiku. U Njemačkoj na milijun stanovnika dolaze 3 zločina, u Italiji 97, u Mehiku hiljadu u godini dana. Tu su obične stvari: orobiti vlak i farme, hazardne igre, pobune i slično. Doslje

je svaki pročelnik vlade ondje mogao da se održi na svom mjestu jedino diktatorskim sredstvima (Cfr. Hochland, dec. 1926. 186).

Mehiko je vulkansko tlo i svaka iskra može da izazove revoluciju, ali i proturevoluciju. Ta eno g. 1920. predsjednik je ove republike Carranza umoren. Iza njega je imenovan predsjednikom Obregon, pod kojim je sadanji predsjednik Calles bio vojni ministar. No Obregon se g. 1924. povukao na svoju farmu i naslijedio ga je Calles. Obregon je doduše bio socijalista, ali se nije htio predati u ruke ruskih boljševika kao sada Calles. Pod ovim predsjednikom ima silni upliv Morones, vođa radnika. Gotovo dvije godine se Calles s drugovima pripravljao na ovu navalu protiv katoličke Crkve. Na početku je g. 1926. najavio progon Crkve. U istinu je 10. 2. izdao upute sudbenim činovnicima, kako će zaplijeniti sva crkvena dobra. Tri dana kasnije naredi, neka se protjeraju svećenici nepodanici republike, te redovnici, braća i redovnice iz škola, ubožišta, bolnica i samostana. Diže se silni protest, ali Calles za to ne haje. Biskup Huejutla, Manriquez y Zarate u svom pastirskom pismu 10. 3. izjavi: »Bolje mi je, da se ljudi na me srde, nego da se ne dopanem Bogu. Bolje mi je, da Boga srčano priznadem pred ljudima, nego da se Bog mene odreče na zadnjem sudu. Ne plašim se ni tamnice ni ubojite puške; ja se bojim jedino suda Božjeg. Tužim, osudujem, zabacujem svako pojedino zlodjelo, što ga je mehikanska vlada počinila za mojih dana protiv katoličke Crkve, nada sve njezinu slabo prikrivenu nakanu, da bi za uvijek iščupala katoličku Crkvu u Mehiku te je uništila. Zgražanjem ustajem ne samo protiv člana 3, 5, 27i 130. tako zvanog ustava Queretara, nego zabacujem svaki zakon, svaku odredbu koja je protiv Božjeg zakona, protiv čovječjih prava, protiv nauke svete Crkve. Meni je svejedno, da li je to temeljni ili organički zakon ili ne, da li je to zakon od jučer ili danas ili sutrašnji, kad on vrijeda takova prava«.

Ovdje je spomenut ustav Queretaro. Što je to? To je mehikanski ustav, što ga je mehikanski kongres g. 1917. prihvatio. Za taj se kongres moglo birati samo one zastupnike, koji su mogli dokazati da su materijalno pomagali Carranzovu revoluciju. Mehiko ima više od 15 milijuna stanovnika, a glasovalo je samo 30.000 osoba. To dakle nije ustav mehikanskog naroda, pučanstva, nego ga je tom narodu nametnuo revolucionarni odbor. Članci tog ustava, što ih je naveo biskup od Huejutla, oduzimlju svaku slobodu savjesti, a ženidba mu je obični ugovor, privatne škole zatvara.

Od g. 1917. počehše se katolici prilagodivati nekako protukatoličkim prilikama, 19. 3. 1926. primio je nadbiskup u gradu Mehiku pismo, koje su mu upravile nekoje redovničke starješice, njih 30 na broju. Tu spominju, kako su pustile te ih nagovore, da je njihova pouka tobože svjetska, promijenile školama ime, kapelice više izgledaju svietska dvorana nego li hram Božji, iz dvorana, škola su odstranile križeve

i religiozne predmete, djecu uputle da ne kazuju te se kod njih uči katekizam. One sada mole nadpastira, neka im dozvoli da smiju javno ispovijedati svoju vjeru i izložiti se svini pogibeljima.

2. Progon.

Calles je 14. jula 1926. izdao posebne odredbe u 33 članka, koje je dao pribiti na sva crkvena vrata. Po tim odredbama moraju svećenici, koji nijesu Mehikanci, izseliti, ne smiju niti mise čitati; inače padaju u globu od 500 peseta i 15 dana zatvora. U istu će kaznu upasti oni, koji će poučavati u školi u vjeronauku; sve se redovničke škole zatvaraju. Redovnici, koji bi opet pokušali da zajednički žive, kaznit će se tamnicom 1 do 2 godine. Tko ustane protiv vladinih odluka, kaznit će se tamnicom od 6 godina; svećenici, koji bi kritizirali vladine odluke, kaznit će se 1 do 5 godina. Svjetovnjaci, koji bi prijetili ili silu upotrebili protiv vlasti, kaznit će se 1 godinu i platit će 500 peseta. Teške kazne čekaju urednike i vlasnike vjerskih časopisa, ako bi donijeli političkih vijesti ili članaka. Svaki je vjerski čin izvan crkve zabranjen. Država konfiscira sva crkvena imanja. — Tako je Calles na temelju ovih drakonskih mjera zaplijenio sve biskupske i župničke kuće, hramove, ubožnice, škole. Papina je legata istjerao, spomenuti je biskup od Huejutla umro u tamnici, ogromni je broj svećenika zatvoren po tamnicama i s njima i članovi katoličkih društava. Biskupi su bačeni u tamnice ili u polutamnice. Guverneri su pojedinih pokrajina reducirali svećenike. Na pr. u Vera Cruz od 195 na 38, u Nuevo Leonu od 225 na 100, u 11 pokrajina od 2334 na 875. Jedan je guverner naredio, da se svi svećenici moraju oženiti, pa jer to ne učiniše, bacio ih u tamnicu. I svetovnjaci moraju za svoje uvjerenje plaćati tamnicom, globama i životom.

A što katolici na sve te naredbe?

Biskupi su dobro proučili položaj, te su odredili, da od onog dana, kada počnu da se provode Callesove naredbe, t. j. od 31. jula prestaju mise i javno bogoslužje po crkvama. Nekoliko dana prije tog datuma bezbroj je bio krštenja, krizmanja, ispovijedi i pričesti, pa i vjenčanja. Religiozni je život opet kao na novo ustao. Oluje redovito odluču sve ljude na dobru stranu, ako nijesu sasma iskvareni. To se vidjelo i ovdje. Mase naroda prolaze putevima i pjevaju religiozne pjesme, drže svoje sastanke. No i Calles ima žalibože masu uhoda, vojsku, policije i ti napadaju, ubijaju, grabe. No sve to još više učvršćuje katolike u vjeri, jer je ona dvaput milija, kada se za nju i nešto trpi.

Još su nešto katolici proveli. To je trgovački bojkot. Ne će da išta kupuju kod gradskih trgovaca; sve svoje potrebe sami po-

krivaju. Uslijed toga je već sada propalo mnogo trgovina; trgovačke su komore zaprepašćene; trgovci vlastima nude za porez svoju robu, jer nemaju gotovine.

U Mehiku je Calles zabranio katoličkih novinama izlažežnje; na-božni listići ne smiju ni da se kome potuže u svom pisanju ili da spomenu način progona. Tuku te i ne smiješ ni da kome to kažeš! Strašno je upasti u ruke ljudi, koji nemaju vjere ni savjesti kršćanske! No ni oni se ne žele dičiti svojim djelima, kada tako strogo paze, da nitko ne doznade za njih. To je kukavičluk prve vrste. Istodobno se vidi, kako je žalosna sloboda, koja ne cvjeta na podnožju križa Kristova.

U Mehiku djeluje protestanska organizacija I. M. C. A. Njoj Calles pušta sasna slobodne ruke kao i drugim sektama, jer se nada, da će ga ove podupirati u nastupu protiv katoličke Crkve. Jedino mu naša Crkva imponira. Jedan je protestant posjetio ovog framasuna škotskog obreda, pa se ipak i taj čovjek zgrozio nad držanjem Callesovim. Veli, da mu je u kratkom razgovoru 3 puta opsovao Krista (Cfr. Razon y fe, 10. dec. 1926., str. 427).

Veli se, da je Dioklecijan sa svojim progonom g. 304. bio najveći misijonar mladog kršćanstva. I Calles je izazvao sjajnih primjera katoličke svijesti i pravog mučeništva. Bezbroy je odraslih i mladića umrlo s poklikom »Živio Krist kralj!« Ta nas mučeništva sjećaju na stari poklik »Christianus sum!« u rimskom amfiteatru. Mehikanski ih vojnici ili policaji odsude bez istrage i odmah izvode smrtnu osudu kao da je država u najvećoj pogibelji. Da spomenemo dva primjera, koja ni malo ne zaostaju za onim iz dobe rimskih katakomba.

3. Par primjera.

Maleno je i mirno selo Chalchihuites (biskupije Durango). Tu cvjeta religiozni život pod mudrom upravom župnika Vjekoslava G. Batiza. 14. kolovoza eto ti nenađano u noći do 12 vojnika i s njima zapovjednik Maldonado Ontiveros i to po nalogu generala Eulogija Ortiza. Provale u selo po noći pucanjem, te to probudi one seljake. Ti vojnici zaokruže župni stan. Ontiveros naredi župniku, da se odmah digne, ukrade mu sve papire i pograbi sve što je htio, župnika zatvori u sobu, više puta ga udari po licu, prijeti mu samokresom tražeći neka očituje svoje sukrivce. Slijedećeg jutra uputi se Ontiveros i povede sobom župnika i predsjednika radničke lige Emanuela Morales, te tajnika iste lige Salvatora Laru i predsjednika mjesne organizacije Davida Roldana. No brzo skoči sav puk na noge i taj bi narod bio linčovao vojnike i Ontiverosa, da ih nije župnik od toga odvratio.

Kad je Ontiveros izišao na otvoreno polje, stade da sili župnika i drugove, neka očituju i priznaju svoju urotu. Sve je bilo uzalud i Ontiveros je

odredio da ih ubije. Na to župnik pade na koljena i reče vojnicima »vrlo ljubezno« (my bonito):

»Evo vam mene, učinite sa mnom što hoćete, ali vas zaklinjem, da za ljubav Božju ne učinite ništa zla ovim mladićima. Pomislite, da je Emanuel Morales oženjen, ima ženu i troje djece. A ova su dva mladića oslon svojih obitelji, imaju staru majku, koja nema na svijetu nikakvog drugog oslona«.

Na to će Morales: »Gospodine župniče, rado dajem svoj život ili, bolje govoreći, vraćam ga Bogu; umirem, ali Bog ne umire. On će se brinuti za moju ženu i za moju djecu. Neka se vrši njegova sveta volja«.

Onda uskliknu župnik mučenik: »Umrirno za Božju stvar! Naša smrt ne znači ništa. Drugi će doživjeti trijumf. Bog ne umire! Živio Krist kralj!«

Na te riječi sva četvorica povikaše uzdajući se u kršćansku pobjedu: »Živio Krist kralj!«

Čuše se dva hica. Na tlu su ležali mrtvi župnik i Morales. Vojnici dalje odvedoše ona dva mladića, Laru i Roldana. Ali i njih brzo ubiše i ostaviše mrtve na putu. No prije im oteše sav novac, što su kod sebe imali (Civilta cattolica, 1. c. 416).

To je bio dan Velike Gospe; dan smrti tih velikih mučenika Isusa kralja! Netom za to doznaše oni dobri seljaci, odmah dodoše da dignu i svečano uz pjevanje i plač pokopaju svoje odlične Kristove mučenike. Oni seljaci znadu, da im je ta krv najbolji amanet njihova mjesta.

Još jedan primjer.

U Gvadalajri uhvatiše uhode jednog dječaka, gdje je dijelio poziv na bojkot. Odmah ga odvuku u tamnicu i tu ga počnu svakojako mučiti i tući, neka bi očitovao tko mu je dao te pozive. No dječak ne će da kaže. Uzalud su bila sva mučenja; mali mučenik ostaje tvrd kao stanac kamen. Što će na to policajci? Pozovu majku ovog dječaka, nek mu sutra donese štogod hrane. Majka dođe. Policajci rekoše sada majci, neka nagovori sina te bi očitovao tko mu je dao one pozive. Mati šuti. Na to gori sluga lošeg gospodara počese tući, mučiti jedno dijete pred očima vlastite majke. Lupaju po njemu i viču: »Kaži, tko ti je dao pozive«. Majka gleda, sve joj to para majčino srce. No ona poput majke Makabejske bodri svoje dijete: »Nemoj, sinko, očitovati!« Napokon okrutni policajci izlome dječaku obje ruke do ramena, ali dječak ne će da kaže. A majka? Ona samo dovikuje svome sinu: »Nemoj, dijete moje, kazati!« (Cfr. Razon y fe 1926, str. 430).

To su prizori pravog kršćanskog mučeništva.

Jedna je skupina djevojaka, koje su članice Obrane vjerske slobode, održavala svoju skupštinu u mehikanskom glavnom gradu. To doznade glavni nadzornik policije Robert Cruz. On ih dade pohvatati i sve ih strpa u tamnicu i to među lupeže i zloglasne žene. Ovi ih dočekaše porugama. No djevojke se na to staviše u kut i počese da mole krunicu. Takova je pobožnost smela i sve utamničene osobe, pa im se one pridružiše u molitvi. Sutradan

eto ti nadzornika. Jedan mladić stupi preda nj i reče otvoreno: »Vlada se vara, ako misli da ćemo mi grđiti ove djevojke«. Cruz udari tog mladića štapom po licu i ostavi mu vidljivu i jaku ranu.

U Zamori uhvatiše Callesovi pomoćnici dva mladića. Prvi se zvao Emanuel Melgarejo i imao je 24 godine, drugi Joakim Silva u 17. godini života. Uhvatiše ih, jer su bili propagandisti Obrane vjerske slobode. Vojnici stadoše da sile Melgareja, neka viče »Živio Calles«. No on zaviče: »Živio Krist kralj!« i reče da je spreman za Krista da umre. Vojnici ga opet i opet pozovu, neka kliče Callesu, ali on im vazda isto odvrća. Na to mu vojnici otkinuše komad uha, a zatim komadić po komadić oba uha. No mučenik je još jače vikao: »Živio Krist kralj!«. Nesmiljeni vojnici otkinuše i iščupaše Melgareju i jezik. Drug je Silva sve to gledao, pa je čvrsto zagrlio svog prijatelja i vojnici ih nijesu mogli da rastave. To razljuti one okrutnike i tada ispališe više hitaca na dva prava mučenika.

I takovih prizora ima mnogo. Mučenička se krv lijeva; nebo se otvara nad Mehikom. Pobjeda je sigurna na strani katoličke Crkve, jer je svagda »krv mučenika sjeme kršćana«.

4. Papina riječ.

Oči su čitavog svijeta sada uprte na Mehiko. Papa je 2. II. 1926. poslao nadbiskupima i biskupima mehikanskim utješljivo pismo i dao im je upute kako da se drže. On je odredio, da se 1. kolovoza 1926. drže javne molitve u svoj katoličkoj Crkvi za crkvu u Mehiku. I biskupi svih narodnosti poslaše svojim drugovima u Mehiku riječi utjehe i bodrenja. Kardinal je Gasparri početkom jula upravio spomenicu o mehikanskim progonima i to svim zastupnicima raznih vlasti kod sv. Stolice. Papa je Pijo XI. opet objelodanio 18. studenog 1926. enciklično pismo na sav svijet, te u njemu crta grozote mehikanskih tirana i pozivlje sve katolike na molitvu za svoju subraću progonojenu. Razna su društva po svijetu prikazala sv. pričest i žarke molitve i 8. XII. u tu svrhu, neka milostivi Bog ojača katolike u Mehiku.

Čujmo na koncu lijepu pa i utješljivu papinu riječ iz njegove enciklike 18. XI. 1926. On veli: »Šta je drugo Crkva od onog blagdana duhovskog, kad ju je Paraklit obdario svojom svjetlošću i darovima i kad je iz uske dvorane prviput stupila u svijetlo i u vrevu ljudsku, što je drugo učinila kroz vrijeme od ovih dvadeset stoljeća među svima narodima nego to, da je po primjeru svog osnivača obišla vršeći dobročinstva? (Mat. 10, 38). Ova su svakovrsna dobročinstva Crkvi morala prikloniti ljubav sviju, a dogodilo je baš obratno; onako naime, kako je božanski Učitelj posve jasno unaprijed navijestio (Mat. 10, 17—25). Petrova je dakle lađica katkada u povoljnim vjetrovima, imala divnu i slavnu plovidbu, a katkada je izgledalo kao da je valovi zasipavaju i da tone: ali ne upravlja

li njome onaj božanski kormilar, koji će u zgodan čas utažiti gnjev vjetrova i valova? Krist, koji jedini sve može, želi, da progoni, što muče narod katolički, služe Crkvi na korist. Ovo je naime — svjedoči Hilarije — osobina Crkve, da onda pobjeđuje kad stradava, da je onda razumijevaju, kad je pobijaju, da onda uza nju pristaju, kad je ostavljaju« (S. Hilar. Pictav., De Trinitate). — Kad bi svi oni, koji sada po čitavoj Mehičkoj Republici bijesno gone svoje sugrađane i braću, krivo jedino u tom što obdržavaju zakone Božje, bez ikakve pretpostavke i pomno prosudili povijest svoje domovine, morali bi priznati, da je bez ikakve sumnje od Crkve poteklo sve što god je u njihovoj domovini uljudenosti, što god je dobra i lijepa. Svatko naime dobro znade, da su odmah kod osnivanja prve kršćanske općine baš svećenici i redovnici, koji se danas tako nesmiljeno gone i muče, najvećim svojim naporom, usprkos velikih zapreka bilo od strane naseljenika radi njihove požude za zlatom, bilo od divljih urođenika, učinili, da je u onoj velikoj zemlji zablistao sjaj službe Božje; učestala dobročinstva katoličke vjere, da su se podigle zgrade i zavodi za pomoć bližnjemu i otvorile škole i učionice, u kojima se stanovništvo izobražavalo u svetim i svjetovnim predmetima, u umjetnosti i obrtu. Preostaje, časna Braćo, da molimo i prosimo Našu Gospu Gvadaluksku, nebesku zaštitnicu mehičkog naroda, neka bi ona izbrisala uvrijeđe, koje su i njoj nanesene, neka bi izmolila i povratila svome narodu blagodat mira i sloge; ako je pak, po nedokučljivoj odredbi Božjoj taj željeni dan još daleko, neka bi duše mehičkih vjernika napunila svim utjehama i neka bi ih očeličila u borbi za slobodno ispovijedanje njihove vjere«.

P.

Moje obraćenje.

Više me puta ponukaše, neka bih prikazao svoje »obraćenje«. To mi nije moguće. Ta ja nijesam obraćenik, niti je to obraćenje ono, što bi ljudi željeli da im opišem. Ako se o tom koraku hoće ipak da kaže, e je to obraćenje, neka se ipak to nazove »povratkom« (reverzijom), ne konverzijom). Ja sam se naime kući povratio iza raznih lutanja.

Moj otac po ocu potječe od šleskih tkalaca, dobrih katolika, a ovi opet od pradjedova s Rajne, koji se doseliše. S majčine strane potječem iz Salzburga. Moj je pradjed bio puškar u Hohe Veste i zatim se naselio u Gniglu. I predi su moje majke, kćeri jednog šleskog namjesničkog savjetnika, došli iz Franačke i bili su skroz dobri katolici. —